

2022

14. aastakäik.

Üffits nummer 10 kop.

Meie Mats

Tellimise hind kättesaamisel aastast 4 r. 50 L.,
6 kuu eest 2 r. 30 L., 3 kuu eest 1 r. 20 L. Toime-
tusest ise ära viies: aastast 3 r. 50 L., 6 kuu eest
1 r. 80 L., 3 kuu eest 90 L. Sltub iga laupäeval.

Toimetuse ja talituse:

Tallinnas, Harju ja Riiu tähe nurgal nr. 46/15,
"Teaduse" raamatukaupluses. Telefon № 740.

Adress Wene keeles siht- kui ka rahakirjajadele: r. Ревель.
Журналъ „Мейе Матсь“.

Garwitamata jäänud lühemad tähtkirjad hävitatakse ära, kui tagasi saatmiseks märtsi juurde lijatud ei ole. Kirjatöödel peab
saatja täielik aadress ja nimi peal olema.

Nr. 44.

Laupäeval, 20. (3. juulil) juunil 1915.

Nr. 44

Wannas'e üleswõtte.

Rahwapidu fõttakutsutute perekondade toetamiseks Tallinnas. Peeter Suure merekindluse koman-
dant A. M. Gerasimow (X) sammub kooliõpilaste ridade eest läbi.

Trükkist ilmunud uus raamat:

Tafuja

Kurbmäng kuues pildis 13. aastajast, Ed. Bornhöhe selle-
sama nimelise jutustuse ainetel A. Trilljäre. Hind 1 rub.

Ujakohane raamat:

Alalilled, ilupund ja ilupõõsad. 140 pildiga. Hind
1 rubl. 50 kop., kõwas köites 1 rubl. 75 kop.

Istub: **Willem Dja**, Sangaste kih; parem. pool: **Dskar Are**, Luunja w.; pahem. pool: **Sendrik Meigop**, Koigi w. Kõik gaardiväe suurüüki brigadis.

Uus Kleopatra.

Hõbesarve riigi noor naiswalitseja Kleopatra, üks Egiptuse Kleopatra kardetawatest järeltulijatest, oli taewalikult ilus ja dämõnikult halastamatu. Ei ükski ta raudsetest riüütlitest ega kuldsetest kannupoistest olnud weel ta piimawalgeid käewarsti ja punaseid kirshuuli puudutanud, ega kätt ta pilliroo piha ümber tohtinud paenutada.

Täieealises saamise päewa pühitses Kleopatra suure hülguse ja toredusega. See oli ühtlasi ta kõigile kõrgetele aukandjatele ja riüütlitele suureks ootuste ja lootuste päewaks: Hõbesarve riigi naiswalitseja tahtis oma neitsipõlwest taganeda ja kellegiga oma esimest armastustorni jagada. Kellega? — mõlts iga mehe meeles. Ja igaüks oleks ennast selle tundmata õnnelapsena näha tahtnud. Sel ööl nägi nii mõnigi raudrüütel und walgest liiliast, mida ta õrnalt juudleb ja hellalt käte peal kõigutab, ja nii mõnigi aukandja und punastest metsamaasikatest, mida ta ahnelt maitseb ja isukalt alla kugistab.

Kuid Kleopatra ei olnud harilik iludus, kes ükskõik teda armastada võib, waid teda igaüks iga hinna eest armastada ihaldab.

Ta juuksed ei olnud juuksed, waid kullased merelained, mida tuul hellalt sinna-tänna õõstutab ja kus päifene pimes-tawalt pärlid pisardab; ta filmad ei olnud filmad, waid mereüigawad kristall-karikad, mis ääreni uimastawat jooki täis; ta hambad ei olnud hambad, waid kõige walgemast marmorist tahatud õnnelumalate monumendid. Ta neitsirinnad olid kui kaes merewaigust woolitud altarikesed, mille ees ifka ja jälle oleks tahtnud põlwitada ja palwetada: „Riuisa mind alati, oh kuusa!“ Ta huuled olid kui kõrbe-kaew, mis igale reiffjale suuremaks unistuseks on.

Kuid Kleopatra oli kõige selle juures kohutawalt kall ja südametu. Selleks tähtjaks päewaks, kus paljud ennast kõige ilusamate unistustest häilitada lubasid, mõttes ta

midagi niisugust pörgulikku wälja, mis kõigil kanonaha üle ihu ajas: mees, kes teda, Kleopatrat armastada tohtis, pidi seda õnne omale — surmaga ostma. Jah, ainult kaksteistkümme tundi wõis ta paradisis elada, siis . . . siis pidi ta sealt kohe oma pea timuka kirwe alla wiima!

— — — — —
 Losi ette koguti kõik kuningatoja meestesooft iludused ja kõrgused, kõik julged sõjamehed ja waprad südametewõitjad kokku. Riüütlid ja aukandjad seisid särawates mündrites ja ootasid hinge kinnihoides ja eelaimdustes wärisedes naiswalitseja ilmumist kuldsele rõdule. Losi ees platsil kuulus tume jutukõmin: sinna oli rahwahulk suurt südamust pealt vaatama lubatud.

Raste uks awanes, ja trepile ilmus täies hülguses ja kallikiwidega ehitud mantlis naiswalitseja; tema järele tulid kümme üleni punastes kuubedes meest, läikiwad kirwed õlal — timukad. Riüütlid ja aukandjad jahmatasid: niisugust weiderdamist ei olnud nad Kleopatra poolt ootanud.

Kleopatra heitis wõitwa pilgu rüütlite hulka, sirutas käe pühalikult wälja ja rääkis kaugele kõlawa häälega, rinda uhkelt wälja paifutades:

„Minna ei ole mitte nõnda odaw, nagu kõik naisterahwad ilmas: kes mind, mu julged rüütlid ja waprakannupoisid, armastada tahab, peab oma elu mulle ohwriks tooma. Kaksteistkümme tundi võib ta ühes minuga enefeile pärida, siis peab ta pea timuka kirwe alla panema ja minu filmade all eluga jumalaga jätma . . .“

Rüütlite hulgas tõusis jalgade müdin: kõik astusid sammu edasi? — ei, tagasi. See otsus langes rõdukt nagu rüütlitööpõõse nende jekka. Misugune halastamata walik! . . . Paljudes algas äge sifemine wõitlus: Minna wõi mitte! . . .

„Kes? . . .“ fajas majesteetlik hääle ülewalt uueste.

Rüütel Julgekäpp, kes sõjas kunagi surma ei kartnud ja teda kõige waprakaks teiste hulgas loeti, astus wahwalt sammu ettepoole, astus wiititades teise, araldi kolmanda . . . siis aga, ülewal punaseid timukaid läikiwate kirwestega nähes, põikas ahastades ja kahwatanult trepilt tagasi.

Noor musta peaga ja tuliste filmadega rüütel kirus pahajelt kõigile kuuldawalt: „Niisugused on need naisterahwad kõik . . .“

Wana hõbejuukseline elutark rüütel aga wastas:

„Eksid, mu noor sõber, — niisugused ei ole nad mitte.“

Jällegi fajas hüüid:

„Kes?“

Seal tekkis rüütlite seljataga rahwahulgaks tugew liikumine ja tõukamine; noor, tugew lehmakarjane tegi küünarnukkidega omale teed, et jumaldatud naiswalitseja ette minna ja tema armastust omale nõuda.

Kõik pöörasid näod pillkilselt hirwitades lehmakarjase poole. Paljud rüütlid tahtsid take teed kinni panna, kuid rõdukt anti käf tee waba hoida, et julge mees oma eesmärgile wõiks jõuda.

Mõni kahetses, mõni pilkas ja naeris, mõni awaldas imestust ja plaksutas julgele mehele käpi. Suurem hulk aga awaldas kaastundmust ja luges teda peapealekukkunufe, kes oma naha meelega kalgisüdamega naistiranni lõbuks turule wiib.

Nad kadusid, naiswalitseja ühes lehmakarjasega ja timukatega, palee sifemusesse. Raskelt langesid utsed nende järele kinni. Paljude rinnast tungis kahetjuse ja kaastundmuse ohke. Siis läks igaüks oma teed.

Särisedes ja ragisedes kuulutas esiifade aegne palee-kell hommikutundi. Dõdne raputus läis üle lehmakarjase leha. Aeg jõuab! . . . Kui ruttu, kui ruttu olid need kaksteistkümme tundi mööda lendanud! Rudas oli ta ennast tunnetes petnud! Ta arwas, et ta siis, kui ta kõik on elult saanud, mis ial saada võib, — et ta siis kerge südamega elust lahkuda võib; nüüd aga oli tal ainult tiibjuse ja õuduse tunne järele, kuid eluhimu oli suurem, kui kunagi enne . . . Uffe kõrwal ootas punane timukas. Kleopatra, kes möödaläinud tundide jookful sulaw nagu waha oli, muutus kalgiks, kui teras.

"Aeg on täis," ütles ta jääkülmalta.

Siis kutsus ta timuta. "Too mõõt."

Kleopatra tahtis ise oma käega lehmakarjase pea maha raiuda. Timukas tõi mõõga ja paku. Lehmakarjane pani pea wärippedes ja wabipedes paku peale. Juba kuulis ta õhus mõõga liikumist, juba tundis ta, kuidas mõõga külm teras ta juukseid puudutas; mõistus kippus tumenema, kuid weel kuulis ta nagu läbi tumeda kohisemise Kleopatra hõbe- selget häält:

"Ma löön su — — rüütliks, ja teen su esimeseks nõu- andjaks riigis . . ."

Lehmakarjane ei ustunud kõrwi. Ta waatas Kleopatra peale. "Dige?"

"Dige."

"Tõuse üles."

Lehmakarjane tõusis. Tõusis esimeseks ministriks ja käs- kijaks riigis ja kõige suuremaks armualuseks Kleopatra ees. Oh need naiswalitsejad! . . .

Sunni aja pärast kostsid palee eesruumist heledad laska- tused ja kuulidus tume ragin: seal löid rüütlid tahetjedes endile wastu oisfaest ja katusid meeleheitmises peast oma karwu. Kõik kirusid oma argdust. Rüütel Julgekäpp riputas oma elu weel seltsamal päewal esimese filmapuutuwa konksu külge, mille üle Kleopatra pisarateni — liigutatud? — ei, naerda sai. Noor mustade juustega ja tuliste filmadega rüütel kirus sülitades: "Misfugune imelik, algupäraline naisterahwas. Teist niifugust pole küll terwes ilmas leida . . ."

Wana hõbejuuksealine elutark rüütel aga pani käe kaas- tundlikult tale õla peale ja rääkis sõbralikult:

"Eksid, mu noor sõber, — n i i s u g u s e d o n n a d k o i f ."

D. L. Ex.

Pommirahke all.

Lagedale wäljale, lageda taewa alla asub wäeajal sõ- korteriäse.

Kõik on wäsinud, surmani wäsinud, nagu see ju wästes sõjaelus harilik ja paratamata nähtus on.

Pealegi on pikk teeris seljataga ja eila õffel ei saanud filmagi kinni, — olime wiisast wõitluses wiisalt wastupanewa waenlajega.

Õõ on külm, taewawõlwo meie üle — tinaakarwalise pil- wewaiba all.

Külm on sellepärast ka magama jääda; ligidal on küll põhukuhki, kuid see kantakse warsti sabadest kätkest laiali. Kõigile põhust aga siiski ei ulata ja paljud peawad rahule jääma külmanud maapinnale küljeli heites, und ootama jäädes. . . . Kuid wäsimus, mis walwab terwet organismust, wõidab sind itka wiimata. Uneuningas kannab sind kätel uude, paremasse maailma, kus on tundmatad eluwiletjused, kus ei mõlla hirmust werewalamist, kus wõid anduda end ainult õnnele, lootusrikkale elule; tuudmatad on ses maa- ilmas inimlik turjus, tigeusus, delus, tundmatad on ka mets- talised, kes kultuura näol surma, hulatuft, häwitust kül- wawad. . . .

Raskest unest äratab mind üles jelttimees K., kes mulle päris tubli mülsu küljelontide wahel annab.

Kõik on juba jalul ja jelttimees oli minu ülesajamisega päris tõsiselt tõõs olnud: raputanud ja raputanud, mina ei olla aga liigutanudki.

Wime on weel.

See ei talista meid aga edasiminemast ja nii siis — asu aga jälle ritta ja anna jalgele walu, õlgugi, — et need hästi sõna kuulba ei taha.

Suurtükid, mis õffel wähe wahet pidasid, hakkawad uue jõuga lartima, mürtsjuma. . . .

Püigume sellele mürinalale järt-järgult itka ligemale ja ligemale.

Hakkab juba wähehawal walgemats minema. Tina- karwa pilwewaip kaob pikkamisi ja taewawõlwo saab oma algwäerwi. Kuid külm, see on kaunis tuntaw.

1. Edgar Reial, Narwast Sõjawäljal. 2. Adolf Pettat, wabatahtline Tartust. Tegewas sõjawäes. 3. Eduard Schwalbe, Narwast. Sõjawäljal.

Weripunafelt hakkab filmapiiril walgujeandja päike tõusma. . . .

Päikese purpuri-punafesest üllatutana ja nagu mõne tumeda etteaimduse küüsis olles lõowad nii mõnedki risti ette. . . .

Õnestele peaaegu tähelepanematast oleme kaunis mä- gijesse ja metsarikkasse maastikku jõudnud. Wabeldawad orud, enam-wähem kõrged ja madalamad mäed, kõrgusti- tud, künkad, metsjad ja metsajalud.

Ühe kõrgustiku jalal, kus harw kajemets kasvab, pea- tame. Siis, — esimene, j. o. meie bataljon saab käsu kõr- gustikule seiskokoha wõtta; teised bataljonid wõtawad seisu- kohad kõrgustikust pahemal ja paremal pool. . . . Umbrus on kõrgustikult nagu peopesa peal näha; meist kaugemal on terve rida weel kõrgemaid mäeküntaid. Sealt, nende kågastikkude harjabelt tulewadki üksteisele järgnemad sage- dad mürtsjud ja jõmatad ja halwawad peaaegu ju kõrwa- tuulmisi.

Meie batareid on seal hooljas tegevuses.

Kuid ei maga ka waenlane. Ka temagi on „hooljas tegevuses“ ja tõu mõlemilt poolt ei waiki filmapilgutski, waid näib itka enam ägedamats minema. . . .

Näib, nagu wõistleks mõlemad pooled ainult selleks, et kumb teist kõwema lärmi poolest, mis ta teha wõib, üle- trumbata saaks.

Saame käsu kaewama hakata.

Jgääks kaewab seekord ainult ijeenelele, oma jaots augu, tuft põlwili olles paras lasta. Niisugusid kaewitute, digemine aukude ridaft kaewataste kolm; olen kestmises veas. Puujuured segawad ja teewad kaewamisele märkja takistusi, kuid neift saab wiimata ometi üle ja kui igamehel oma auk walms, toome weel pikki õlgi ühest kõrgustiku jalal seiswast küünist ja woorderdame augu seestpoolt õlgiga ära. Nii on ju soojem. Juba hea tükk aega istume oma autudes ja tuuleme ajawitets juurtüki-tahewõitluse kára.

Ükki jeltfib aga sellele kárale ka kuulipritside wali „ratata“ ja püsside korratu pragin ja sellest wõib ühtlasi järeldada, et jalawági mõlemilt poolt on tegevusesse astunud.

Siirutame ka küll pead ettepoole kuid kõik sünnib liiga kaugel, nii et meil midagi náha ei ole.

Wannas'e ülesvõtte.

Rahwapidu sõttakutsutute peretondade toetamiseks Tallinnas.
Peeter Suure merekindluse komendant A. M. Gerasimow lille ostmas.

Mu uudishimu saab aga varsti taltsutatud. Nimelt lähineb meie autude-reale poole-roodu komander; näen ta näost juba ära, et mingi käsuga tuleb. Ja ma ei effi. Saadab minu ja mu kõrvalolewa seltsimehe, wene-lase J. bataljoni-komanderi juurde, kes esimese kaewikute liini ees hoollega lahingutäitu näib silmitsema, sest sealt on kõik üliwäga hästi näha. Üles seatud on kõrgustiku kõige kõrgemal kohal mingijugune waateaparatt, mille juures ühtepoodu jolbat walwab, ja kõike, mis tähtsaks loeb, kohe bataljoni-ülemale teatab. Meid kahetse pandakse kaewama; peame sügawa, neljanurgelise augu kaewama, kuhu mees ühes aparadiga mahutab, sest siis ei märka teda waenlane.

Kaewamine ei võta kuigi kaua aega, aul on pea wal-mis ja mees ühes aparadiga nii waenlase filma eest war-jatud. Tuleb aga ka uus töö — peame kaewama ka meel teise augu — bataljoni-ülemale jaoks. See on juba wahel kunstlikum töö: peab mõlemasse augu otja trepimoodi ast-med kaewama, et seistes ja isegi istudes waenlast tähele võtks panna. Oleme sellega walmis, tuleb wäljapillutud liiwa „masterimine“: murrame rohelisti männiofisi ja katame liiwa üleni, nii et waenlasele mõttessegi ei wõdi tulla siin midagi lahtlast märgata. Ka kirjume ja murrume maha mäeküljel kaswawad pödsad, mis seni wahel waadet tatis-tasid. Siis oleme jälle wabad ja wõime oma auku tagasi pugeda.

Mutudes istuwatel seltsimeestel on selle wahaja sees suur sündmus juhtunud: üks nupukam mees on mäejalalt porgandi- ja kartulikoopa leidnud ja nüüd on kõigil juba hambad „maiusvooga“ — porknaid jahwatamas. Juhata-tarje ka meile kätte, kust neid saab ja ka meiegi toome neid terve sineli hõlma täie oma autudesse.

Näljaga lööb ju inimene kõik peaaegu, ime siis weel, kui porgandid, — olgugi, et nad loomatoiduks määratud

porknad olid, mis me mulla-koopa warjust päewawalgele tõime.

* * *

Wõitlus on wahel ajal endise aeguse ja wijadusega edasi kestnud. Surmamasinad ei wõisi töötamast, ei tunne wa-hepidamist.

Kaugel, kaugel, — waewalt mustade täpikestena on filmapiiril meie ja sakslaste ridad, — „ahelaid“ näha.

Wiimased on praegu pealetungijad ja suruwad meie oma si wahel tagasi, nagu näha on.

Kuid kui lord meie omade käes on peale tungida, suru-tatse jälle neid tagasi.

Ja nii edasi: edasi-tagasi.

Negamööda kaob huwitus ja uudishimu kõige wastu ja annab maad wäsimusele. Silmade ees wirwendab, lähel kirjuts, mõttelend jääb tuimaks, aeglasets, huwitus kaob ja unustan kõik filmapiilguts.

Wind äratab kole ragin.

Waenlane on meie seisukohad üles nuuskunud ja juhil siia oma pörguliku pommiberahel. Ragijedes ja purunedes langevad meie purustatud puud, puuladwad, killud, oksad, kaela ja hirmsa praksumisega, mis tahab kõrwu luttu liiwa, lõhlewad winguwad shrapnellid.

Esimene kaewikute-rida awab püssidest ja kuulipritsidest tule, kuna teine ja kolmas rida waitiwad. Meile ei anta weel luba end kaitsta, meile ei anta weel luba teisi tappa, olgugi, et meid praegu tapetakse. Pealegi, — ei olegi ju kuhugi lasta, sest kui nii, siis peab omade peale lastma esi-mesest kaewikute-liinis.

Baari samm kaugusel lõhleb wastu suurt puud treh-wates pomm ja tuhandeteks tildudeks purunedes kilwatakse kõik ligiolejad puutükkide ja pommikildudega üle.

Ühele seltsimehele trehwar suur puulatw otse pähe kut-tuma. Mees wajub kõssi ja jääbki nähtawaste sarnasesse olekusse. . . Pärast seda meest enam ei näinud; ja ta wõid weel õnne tänada, et nii kergeste igawikku jai rännata. Siin tunned teatawatel filmapiilkudel päris kadest nende üle, kes sinust ette on jõudnud. . .

Esimisel kaewikute-liinil langeb pomm otse liini kohale ja lõhleb. . . Süda tahab rinnus linni jääda. . . Walu-oiheid, hädatiisa. . . Keegi hüüab Jumalat kõwaste appi ja pistab kõigele sellele wahel jämedaid sõimusõnu oma narri saatuse kohta, nii imelikult kui see küll kõlab. Wist mõni õige wasteste haawatud. . . Pärast kuulen, et sealja-mas üksainus pomm 7 meest surmanud ja hull teisi haa-wanud. Ka kõige tagumisele liinile ulatawad pommid, ka sealt kuulub karjatust, oiheid, hädatiisa, appihüüdmist, needmist. . .

Ja ta meie liin ei jää ilma kingitustest pommide näol.

Dõtu amaruseni kannatame hirmsa tule all wälja, — siis tuleb alles kätt uute seisukohade wõtmiseks, et häwitawa tule eest pääseda. Kuid see ei ole nii kerge. Waenlane on meie nõust aru saanud ja kõwendab wiimise wõimaluseni oma surmawat, häwitawat ja purustawat tuld.

Pommide kukub nüüd igalepoole, mõlemile poole kõr-wale, ette, taha ja loomujunnil litjud end sügawamale augu pöhia, kui pomm liig ligidal lõhleb. . . Jämedad tased mur-duwad nagu pilpad ja purunewad tildudeks. . .

Sgalpool täieline haos, segadus. . .

Selmine kaitjeliin lahtub oma mutiaukudest ja nende asemel awab nüüd meie liin tuleandmise, ehk küll õigust ütelda nähagi ei ole, kuhu wõdi kelle peale ja lajed wõdi kuhu tarwis sihtida. Masinlikult töötab kasi püssilutu kallal, jeda awades ja linni pannes. . . Kaugele lendawad aegedusega lahtitõmmatud püssilutudest tühjad pabrunikestad.

Digilähedal „hurra“, wägew, paisum. . .

Seal tormawad wist meie teised bataljonid tituwõitlu-sesse, — elu ja surma peale.

Wahetewahel katjub waenlane helgiheitjate abil oma batariidele õiget sihti näidata, kuhu lasta, kuid pea alati aetakse tal see nõdu nurja: meie batariid teewad oma tulega kiirteheitjate walguustujewõimele pea lõpu.

Kui ju tüll aega oleme hool-
faste „tööd teinud“, — hüüab
meile roodu-komander: „Hazard,
Спарус!“ ja läheb lastmiste seisma
jätta.

Ilma ruttamata tõttame ka
siis oma aukudest välja, läheme
kolmanda kaevitute-liini taha ja
jääme seal pikas reas („ahelas“)
seisma.

Tule avab nägemata waen-
lase poole kolmas liin.

See lastmine ise on aga kõik
filmakirjaks paljalt, tehtakse seda
selleks, et waenlane meie seiju-
tohtade wahetuist ei märkaks.

Pea jätab ka kolmas liin
lastmiste ja terve meie bataljon
ajub piltades ridades minema.

Piltades ridades — ettevaa-
tuse pärast.

Kõrgustikule annab waenlane
hoolega tuld ja on wiist taunis
kindlas arvamises, et meie ilta
weel seal istume.

Kui lõbus on ometi waenlast
petta!

Kõigi meestele teeb see nalja
ja tähendatuse, et „wõib teine
näib kas wõi terve kõrgustiku
pahurpidi pöörda.“ Ja tõeste,
tal näibki wiist see nõu olema,
sest kui wähe kaugemale saame,
hakkab nendel ka weel üks teine
batarei teisest küljest sinna pom-
misi saatma.

Saawatuid on meil palju, palju. . . Toimetatakse nad
lähedalolevatesse sidumispunktidesse.

Wangenud jeltfimehed peame seetõtt kull saatuse hooleks
jätta, ei ole ju mingit wõimalust neid ühes wõtta.

Wõitlus kestab aga edasi ja wahetpidamata surma-
masinate muusikal sammume mööda maanteed edasi, et kau-
gemale jõuda piirkonnast, kus surmaingel rikkalikult saati
luurab. . .

Esimeses külas, mis teel vastu tuleb, jääme peatama.
Siin alles korraldatakse jegamine läinud rootusi ja loetakse
nimed ette, et näha, kes puuduvad. Ja neid on palju.
Näha nimesi, mille peale ei wasta keegi. Tumm waitus
ainult. Harwa teab mõni, et see ja see seal jurma ehk haa-
wata saanud. Kel seal aega weel teisi waadata, — iseen-
segagi on tegemist küllalt. Külas saame ka süüa, olgugi, et
weijse leemega kappajupp paljugi joomida jätab ja et leiwa
asemel juhtariga rahul peame olema.

Laewalaotust walgustawad ilta weel helgheitad ja
õhus-lõhkewad pommid ja surmamasinade taktikindel tööta-
mine kuulub ka siia, olgugi juba nagu kauge kuu, mis
sarnane on waitjel õöl edasitormawa raudtee-rongi mü-
rinaga. . .

Illes hommiku eel jääb wähe tasasemaks kunstlikult
sünnitatud kauge kõuemürin, koguni waktla aga ei jää ta
wiist kunagi.

Niipea, kui aga walgetis lähed ja meie külast lastudes
teele ajume, saadab ta meid jälle, kõwenedes ja nähtawaste
oma kõrguse tipule saada püüdes. . .

Ta on meile wäemuusika asemel, sest muusikamehed
täidawad sanitari kohuseid.

Ja me oleme jelle muusikaga ka harjunud, — jah,
seda wõib tõeste küll ütelda!

Ed. Grosschmidt (priitahtlik Tartust).

Lahing wanal hallil ajal, mil ka selle jaoks wäljaõpetatud elewandid wõitlusel
oja wõtsid.

Eesti sõjameeste kirjad.

I.

24. mail 1915.

Wiibin praegu Saksa piiril esimesel liinil, jooksupkraawis.
Meie liinil praegu pealetungimisi ei ole, waid on ainult
wastastikused lastmised, käime ainult wõitti wäljas karaulis j.n.e.

Meie wastas seijawad sakslased ja austrialased segatult.
Lunaeila tulid meest 15 austrialast roomates meie jooksu-
kraawi ligidale ja andsid märku, et alla anda tahawad ja
et meie neid ei laseks. Esiteks tulid siis 2 meest kraawi ja,
kui teada said, et meie neile midagi paha ei tee, siis röö-
mustasid endid kui lapsed ja andsid teistele märki, et tulla
wõiwad. Kui nad kõik, peale ühe, kes piisikuuli all langes,
pärale jõudsid, siis rääkisid nad, et sakslased nendega pahaste
ümber käiwat ja nad sellepärast otsufeks olla teinud, ennast
meile wangi anda, ja järgmisel päewal weel rohkem tulla,
aga wiist ei olnud wõimalik, sest et enam keegi ei tulnud.
Need kõik, kes ennast wangi andsid, olid Galitsiast Lwowist
pärit, ja kõik naisemehed, röömustasid ennast nüüd selle üle,
et ehk nüüd ometi kord jälle elufalt oma perekondade juurde
saawad.

Meid wahetatakse warsti s. t. nende päewade sees teise
polgu poolt ära ja lähme mõneks päewaks puhkusele, aga
kas meie peale seda jälle sunniamasje kraawi tagasi lähme
wõi saadetakse kuski mujale, on teadmata.

Wiisikuulid ei ole kraawis olles just kardetawad, sest et
nad läbi ei löö, aga ära pead üle kraawi ääre wälja pista,
siis lendab sulle juba sitatitikas kobe pähe, aga suurttiiki
kuulide eest juba kaitset ei ole, kui need kraawi peaks len-
damad.

Praegu, kui seda kirjutan, on libe wastastikune suur-
ttiiki wõitlus meie ja Saksa batareide wahel, ainult see weel
on hea, et nad mitte jooksupkraawi ei sihi, waid batarei peale,
wõi kuhugile eemale. Iga filmapilt lendab suurttiiki kuul
üle meie peade ja lõhkeb eemal meist, paar kuuli lõhkesid
praegu eespool meie jooksupkraawi, aga meile ei ole seni,
minu sealolemise ajal, weel üksti suurttiiki kuul mingit wiga

Riguliste uul.
nr. 2

Päewapiltid Wannas.
Kõikjugu üleswõtted.

Riguliste uul.
nr. 2.

Kasaka kawalus.

Kasak jattus ühes oma hobusega sakslaste kätte wangi. Saksid ohwitseril tuli himu kasaka hobusega ratsutada, ta istus selga, kuid hobune ei liikunud paigastki. Siis palkus ennaft kasak ohwitserile õpetajaks. Ta kargas ohwitserile selja taha, wilistas ja hobune lendas kui nool edasi. Ohwitseri puusa pealt rewolwrit tõmmates ja sellega ahwardades lõi ta ohwitseri Wene laagrissi wangi.

Mälestusjeks Bjelomorstkidele!

See kaheljas detsembri päew
Me' polgul mälestusjeks jääb,
Siis isamaa ja Keisri eest
Meil tuli tublist' töötada.

Ju hommikul Stowroni *) tipp
Oli täis töit austriakti,
Ta istus kõrgel harja peal
Ja palju loopaid kaewas seal.

Wist pesakest ta kõrgel harjal
Seal mõtles omal ehita,
Et sealt siis kullisilmaga
Mäest alla meid mõiks luurata.

Kuid alt, me' wahwad Bjelomorstkid
Tal saatsid wastu tugew „leisa“!
Ja rood siis ruttu laiali
Mäest üles mõtjib ronida.

Küll oli ragin, oli pragin,
Kõit päew meil tuli mõidelda,
Küll esteks püstitulega
Ja pärast mõdga, tituga.

Kaksteistkümmend sada austriakti
Siis wangi meie mõisime
Ja selle wiisi lõppesti
Me' palaw mõitlus wiimati.

Nüüd ainult wendade haud
Seal mäe all, küla otjas,
Seft suurest lahingust sinna sai
Ja tummaks tunnistajaks jäi.

Eht küll neid wahwaid Bjelomorstkid
Seal magab palju igawest und
Kuid selle eest kiiduga ehitud
Nende mälestusjeks loorberi pärg.

E. Eljas.

(Sõjawäljalst meie awaldamisjeks saadetud. L. t.)

*) Stowroni mägi on Niida jõe ääres, wersta 3—4 pilt
ja üks werst lai. Suur küla on mäe all ja nimetatse ka Stow-
rona külatse. 8. detsembril 1914. a. oli seal mäe peal suur löpung.

teinud, eht küll enne juba siin ümbruskonnas kõit majad
ära on lõhutud.

Sõdgi puudust just kannatada ei ole, eht küll ainult üks
lord päewas, s. t. dõsel kella 11 eht 12 ajal, siia saame,
seft muul ajal ei ole mõimalik meile ligi pääseda, kui pime-
das. Ainult tubakast ja paberosidest on mul puudus, seft
kui ka neid eht saab, siis pead juba hingehinda maksma, aga
raha selle jaoks lõpeb otja.

Iseäranis suurt hirmu ei tunne. Püstitikulidega olen
juba ära harjunud ja ainult tuula nende wilistamist ja wih-
semist, aga suurteikulid, kui ta liig ligidal lõhkeb, ajab weel
tananaha ihu peale ja tahtmata nõhjatad . . .

Meid on siin roodus 6 eestlast, neli Tallinna meest,
1 Pärnust ja 1 Dudowast.

Leonh. Kasik.

II.

Sõjawäljal, aprilli lõpul.

. . . Elu lähed wana rada. Juba otsaga Karpatides.
Meie jaostond peatab praegu ühes Saksia külas, mis igast
küljest mägedega piiratud on. Jõgi jookseb külast läbi. Siin
ümbertaudi elamad: poolakad, rusfinid, sakslased ja juudid.
Iga rahwas elab enamaste omas külas. Eõu segamist ei
pea siin palju olema; kõige vähem peab seda sakslaste juu-

res leiduma. Rahwa majandusline järg on kehwapoolne.
Põllutöö riistad on waewased, põllud jõttis ja n. e.

Sakslaste juures on siiski asi wähe parem, kui siin teiste
rahwaste juures. Iseäranis elumajad on puhtamad ja kor-
ralikumad, kui teistel. Sakslane — perenaine paistab tubli
olema: tema kaitse maja hoolega, waatab oma laste järele,
wõtab saha ja künnab ka, seda muidugi ainult wist nüüd
sõja ajal. Nemad on küll meie waenlased, ei tahaks neist
seda rääkida, aga tõsi jääb ikkagi tõeks. Teiste rahwaste
juures paistab orjameelsus iga sammu peal filma, aga sak-
lane on iseseiswam: tema ei lõmita, ei nuru ega palu nii,
kui teised, olugi, et tal wahest suur puudus ja wiletsus
majas on . . .

Sinu Johannes.

Eipnik Alexander Lappe, kelle pilt meie 36. sõja-
numbris ilmus, on aprillikuul shrapnelli läbi surma saanud.

Sõjawäljale minnes jätan kõiki sõpru ja tuttawaid
jumalaga. Karl Surt.

Jaan Jaanson,
Wilsandist. Telefonistiks
tegew. sõjaväes.

Alfred Nurme,
Sõhwist. Sõjaväljal.

August Leppa,
Saapsalust. W.-Jaapani s.
oln. Lendurite bat.

Ruben Siitas,
Koolidp. Paltwerekst.
Sõjaväljal.

Jaan Peetmann,
Märjamaalt. Moona-
webaja sõjaväljal.

Joh. Puulmann,
Narwast. 17. weebr.
E. all haawatud.

Johannes Undu,
Paklepa w. 8. nov. käest
haaw. lueste sõjam.

Hans Reindorf,
Arulüla w. 9. nov. K. all
käest ja jalast haaw.

Jüri Leesmann,
Saapsialu kr. 7. märtsil
käest haawatud.

Alekf. Peetmann,
Märjamaalt. Haawatud.
lueste tegew. sõjaväes.

Udo Tammit,
Wändrast. 12. nov. ja
19. weebr. haaw.

Juhanes Lembort,
Wibulast. Käest haaw.
lueste sõjam.

Karla Holm,
Sõjaväljal.

Nikolai Bõstrow,
Tallinnast. Türgi sõjaväljal.

Semen Mitrofanow,
welsker Wõõbust.
Sõjaväljal.

Otto Krusement,
Kofelt. Käest haawatud.
Kodus parandusel.

Karl Nutikas,
Tallinnast. Tegewas
sõjaväes.

Dimitri Pushtrom,
Tallinnast. Tegewas
sõjaväes.

Rudolf Toim,
w.-alamohw. Tartust.
Sapbr. Jala murdnud.

Peeter Krusement,
Kofelt. Sõjaväljal 6 k.
parandusele lastud.

Aleksander Simson,
Simuna-Sallaft. Sõjaväljal.

Jaan Küpar.
Tegewas sõjaväes.

Karla Raag.
Tegewas sõjaväes.

Karla Keet,
Tegewas sõjaväes.

Eduard Spiegel,
Simuna-Sallaft. Sõjam.

Karla Walt,
sõjaväljal.

Aleksander Walt,
haawatud, tobus parandusel.

August Kullamäe,
Waimarast, 20. okt. haam. Lueste sõjaväljal.

Thomas Wahi,
Põlulast, 1. nov. haam. Teated puuduvad.

Aleksander Amer,
Tudolinnaft, 25. weebr. Käest haawatud.

L. Holtsmann,
Hallisteft. Saksamaal sõjavangis.

Samuel Konzar,
Koolidõpe. Käpinast. S. lahing. leadm. kadunud.

Mihail Koso,
Kaarma Suureft w. Seadmata kadunud.

Heinrich Puss,
Paide ft. Seadm. kadunud.

Juhan Toru,
Säreweereft. Jalaft haam.

Piet Blokmann,
Saewere w. 11. weebr. rinnust ja kõhust haaw.

Johannes Luwikene,
Kaagjärwe w. Kabel torral haaw. Lueste sõjam.

Jakob Lintrop,
Kofelt. W. all haaw. Kodus parandusel.

Kustaw Lint,
Nikolai w. Saawatud. Lueste sõjaväljal.

Otto Weksmann,
Kofelt. Wõdittuses austerl. põlwest haawatud.

Anton Draw,
Kobila w. 3. sept. haaw.
Lueste sõjawäljal.

Artur Priitiko,
4. märtsil wõitl. faksil.
haawatud.

Alfred Karik,
Tallinnast W. all peast
haaw. Lueste sõjaw.

Johannes Loka,
wabast. Tartust. 15. nov.
jalast haaw. Lueste sõjaw.

Jaan Rehfeld,
Kaplasi. 9. nov. W.
ääres haawatud.

Hermann Kuning,
Tallinnast. Teadm. kad.

Johan Brisson,
Koselt. Wõitluses
faksil. teadm. kadunud.

Roman Kuuspa,
Koselt. Austrias sõja-
wangis.

Endrik Kirsberg,
Sangaste w. Nowembri
Saksa wangi langenud.

August Leibert,
Kundast. Siberi kätt.
2. okt. W. au teadm. kad.

Wilhelm Kobach,
Tallinnast. 11. nov. haaw.
Georgi aur. Lueste sõjaw.

Nikolai Parsow,
alamohw. Tallinnast.
5. nov. K. all peast haaw.

Timofei Jürisson,
Hellama w. 12. nov. K.
all haaw. Teenist. wabast.

Gottlieb Kobach,
Tallinnast. Teist korda
sõjawäljal.

Aleksander Esensjon,
Wõitlusemaa alew. Siberi
kätt. 29. nov. peast haaw.

Johannes Pirten,
Kloodi w. Jalast haaw.

Karla Korfn,
Saapsalust. 13. okt. saabit
puuduwad teated.

Rudolf Kuns,
Räpinast. Sõjawäljal.

August Korn,
wabastalt. Narwast 30. m.
tituw. kääst haawatud.

Johannes Aring,
Kivjalust. Sõjawäljal
haigemajasse jaadeud.

Arnold Ulmann,
Sublinnaast. Tegewas
õjawäes.

Jaan Petroft,
Waimõisa w. Tegewas
õjawäes.

Woldemar Kesler,
Saapjalust. Tegewas
õjawäes.

Hans Kellmann,
Tallinnaast. Õjawääljal.

Jüri Petroft,
Waimõisa w. Tegewas
õjawäes.

August Peekmann,
Märjamaast. Suurtükiväes.
Tegew. õjawäes.

Mart Peekmann,
Märjamaast. Tegewas
õjawäes.

Meinh. Timotheus,
Sublinnaast. Tegewas
õjawäes.

Aleksander Urust,
Wõlla w. Gaardiväelane.
Õjawääljal.

Rudolf Dener,
Tallinnaast. Õjawääljal.

Paul Springer,
Walgast. Õjawääljal.

Anton Liuberg,
Kalsjawaast. Tegewas
õjawäes.

Arnold Järs,
Tallinnaast. Õjawääljal.

Eduard Tõll,
Kaaastawaast. Õjawääljal.

Julius Rimm,
Narwaast. Õjawääljal.

Jüri Meinwaldt,
Rittseperest. Õjawääljal.

Wasili Bõstrow,
Koselt. Tegewas
õjawäes.

Heinrich Bõstrow,
Koselt. Tegewas
õjawäes.

Simeon Bõstrow,
Koselt. Tegewas õjaw.

Peter Usning,
Kahawaast. Tegewas
õjawäes.

„Meie Matši“ ääremärkused.

Undishimulikud herrad.

Tallinna toiduainete kaupmehed said hiljuti uudisimulikka herrafi näha, kes iseäralikku humitust toitude puhtuse ja nende ainete kottuseade vastu avaldasid. Smelikud mehed, päris weidrad kohe; — mitu protsenti raswaollust, mitu protsenti munawalget ja Zumal teab mis weel? Mis pagana raswaollust seal waja on? Piima sees peab raswaollust olema! Ras pole lollus! Tahetakse raswaollust saada, ostetagu raswa, aga mitte piima. Niisama jälle munawalge ollus? Ega see lehm ometi kana ole, et ta munawalget peab liipsma! Kõndel laboratorium ja lõik. Mis see laboratorium teab ka? Waat, elanikude kõht on see kõige parem laboratorium, mis juba aastate kaupa kõik sõlted, Ülemiste järwe weega algades ja „fohwimantidega“ lõpetades, korralikult ära on seedinud. Ja ega see raswaolluski kes teab kuhu koo, — külapiiimamee- te ja wirtsu- poodnikude kõhud ta amsaste ära seediwad, nagu kord ja kohus. Umbes niisugused on mõtted, mis praegu Tallinna toidu- kauplejate peas mölguwad. Mustatud Tallinna linnakodanikud wõiwad endi mõtteid nendega wõrrelda.

Kuid ega kodanikude mõttestki neist palju lahku lähe. Ka nemad kiruwad: enne oli niisugune kodune ja rahulik asi, sõid ja sõid julgese ega teadnud midagi karta; seal korraga — teile miidatse wõltsitud kraami, kõige halmemat kõige parema pähe, mustus, korrasus, pettus... Sa jumalufene, kui pühiti kohe rahu, nagu käega ära! Ei tea, mis prügi ja wirtsu me olemine niisid nahka ajanud! Ilmaks on poe sitide peal: „wirtsu- pood“... Wõi siis wirtsu- ja kauplewadki!.. Sina- kene jah, ei enam taha piim kudagi kurgust alla minna. Enne oli aga hoopis teine asi. Mäletan, oli korra mul niisugune juhtumine: mina ostsin poest piima ja panin ta hapnema. Hapuks ta wiimaks läks, aga koort ei tulnud sugugi peale. Lähen wirtsu- poodniku juurde: „Nõnda ja nõnda, miks piimale koort peale ei tule?“ Poodnik silkitab käega habet ja naerab wastu: „Mis koort tale peale tulema? Ega see piim ometi muna ole, et tal koort peale on?“.. Ma sügasin kufalt ja mõtlesin ka: „Lõssi küll, ega see piim jah muna ole!“ Mõtlesin ja jäingi rahule.

Aga nüüd ei ole enam rahu kufagil: nad ütlewad ju, et piimal nii ja nii mitu protsenti raswaollust peab sees olema! Ja elanikud unustamad nälja ja janu, ja jooksewad piima- toopidega ja wõiwitsikutega laboratoriumi poole, ilka laboratoriumi poole...

Waadake nüüd, mis need uudishimulikud külalised kõik wõiwad teha!

Jalapallimängu õpetus

pilkidega. Hind 40 kop. Käsi- raamat algajatele ja mängijatele. „Teaduse“ raamatukauplus Tallinnas Harju ja Kiiutli uul. nurgal 46/15.

Italia soomus-automobil tekitab Austria ulanide wäesalga seas suurt segadust.

„Teaduse“ kirjastusel ilmunud raamatud

Kolmsada aastat Weneriigi ajalooft. 1606.—1906 a. A. P. Petrištšew. Teine trükk. Hind 40 kop. Sisu: Raamatukirjutajast. Enne rahutut aega. Rahutu aeg. Mihail Teodorowitš ja Melesei Mihailowitš. Peeter Suur. Peeter I. järeltulijad. Peeter III. ja tema abikaasa. Paul Petrowitš ja tema lapsed. Intelligents ja rahwas. Wõitlus konstitutsiooni pärast. Isrewalitsuse wõit. Rewolutsiooni algus.

Soomesugu rahwad Weneriigi rajamisel. Kirjutatud S. Prants. Kalewipoja lugulaulu 50.-a. juubeli mälestuseks. Hind 50 kop.

Wõitluse ja mõttega lugijale on ajalooft väga palju kasu, see paneb meid elu hindama ja selle wäärtust tundma.

Kroonitud wang. Kirjutatud A. Kaufmann. Hind 50 kop. Türgi sultanikoja saladusest ja hirmsad kuritööd.

Saada igast raamatukauplusest. Pealadu „Teaduse“ raamatukaupluses, Tallinnas, Kiiutli ja Harju uul. nurgal nr. 15/46. Sisisekät Kiiutli uul. Tellimise aadress: Ребель — Tallinn. „Teaусь“ — „Teadus“.

Belgia sõjapõgenejad Inglise mereäärtes linnakeses.

Läbi maapealse põrgu.

XXII.

Üle Bulgaria ja Rumenia Bukowinasse. Lwowi lähedal. Üle Warsjawi Kuramaale. Lätlaste jutustused. Üle kodumaa koju. Sündmus Kohila ja Rõmme wahel. Lõpp.

Weel kord wiimast ärrast piltu alla selle tuld sinna peale heites, pöörasin ma lennuki põhja poole minema, ja warsti oli Konstantinopol meie selja taga.

„Waadake, mis seal tehtakse!“ hüüdis korraga neiu Alawere ja tähendas sõrmega ida poole.

Ka mina waatasin sinna.

Lõepoolest! See oli ju meie Mustamere laewastik, mis Wosporufe suu ligidalt Türgi kantsidele teraswihma faatis! Ma kistusin oma suure tasturätku tastaist ja lehwitaist sin teha waimustatust. Muidugi ei wõidud jeda laewastiku pealt näha, sest meie olime liig kõrgel ja kaugel, aga süda tundis ometi isearaliski rõõmsat wärinat, et oma tundeid wõltsimataki wõdis ilmutada.

Jaa — Konstantinopol seisab kahe tule wahel: inglased ja prantslased — (Kahju, et me prantslastele ka Alasia kalbal ei saanud külaliskes minna!) — Idunas, wenelased põhjas: ei aita — Konstantinopol, sinu päewad on loetud! Kulugugi weel mõni nädal, ja langed ometi! —

Ilma mingisuguse wahėjuhumijeta lasjime dhtul umbes kella seitsme ajal Larnopoli lähedale küla aarde maha, kus meid meie sõjawägi lahkeste wastu wõttis. Nagu meile lahked wäülemad seal jutustasid, olid sakslased meile sin Krawowi poolt ennetuulmata juurte idududega lähenemas ja igapäew peetud suuri lahinguid. Sakslased nihkuwat tuhandete juurtükide toetusel ifka lähemale ja lähemale, nii et meie wäed sunnitud olla taha poole enne walmis määratud seijutohtadele taganema,

Ilma mingisuguse wahėjuhumijeta lasjime dhtul umbes kella seitsme ajal Larnopoli lähedale küla aarde maha, kus meid meie sõjawägi lahkeste wastu wõttis.

Nagu meile lahked wäülemad seal jutustasid, olid sakslased meile sin Krawowi poolt ennetuulmata juurte idududega lähenemas ja igapäew peetud suuri lahinguid. Sakslased nihkuwat tuhandete juurtükide toetusel ifka lähemale ja lähemale, nii et meie wäed sunnitud olla taha poole enne walmis määratud seijutohtadele taganema,

kust waenlased wististe enam edasi ei wõiwat pääfeda. Pealetungirwa waenlase kaotused olla otse ennetuulmata suured. Mehetõrguste riitadena jääwat neid meie tule alla maha. Kuid sellest hoolimata saadetawat ifka jälle uued read tulde, kuni ka need jälle jurnutena ja haawatutena werstapikufel wäerinnal rõduki jääwat. Kaotused olla waenlasele nii wäärt juured, nagu neid weel ühegi sõja ajalugu ei tundwat. Wenelased ei mõtlekski ka taganeda, kui sakslaste pool mitte suurtükite hirmus ülekaal ei oleks. Meid olla nad fira kuulmata rohtufel koondanud, küll wäitfuid, küll seikmisi, küll suuri, kuid sellegipärast olla kindel, et Wene suurtükid wõidud saawad, niipea kui wägi enesele kindla seijutohta on loonud.

Pealegi olla Saksa-Austria sõjawaes demoralisatfioni märgata. See tähendab: kord olla seal kõitumas. Hirmus surmajaajate arv olla korra seal kõituma pannud ja kümnete tuhandetena andwat waenlase soldatid enbid wangi, et aga põrgufi pääfeda. Sõ jaatfime ühes talumajas mõbba.

Kui teisel hommikul Larnopoli lähekonnaft lahufime ja jälle taewa alla tõufime, sõprade poolt kõitfugu head soowid kaasas, wõufime tähele panna, kui määratumad jõud sinna ümbrufesse olid koondatud. Kuhu ka ial waatafies, igal pool sõjawäed, sõjawäed, sõjawäed. Kindel ifk sõdamis, et waenlane sellest raudrõngast läbi ei jõua läüa, pöörasin lennuki põhja poole, et üle Warsjawi Kuramaale wuhijeda.

Ja kust me ka ial üle lõitfime, igalpool sibafid sõjawäed, wenifid moonawoorid, waarufid warustufed sõjawaälja sõdamis poole. Hiigla sõda, hiigla tagawarad! Ei niifugufi pilti ole maailm weel ial näinud ja lootufe järele ei saa ka pärast enam nägema, niipea kui sala-ufs Sakfamaa Euroopa sõdamis on taltsaks tehtud.

Warsjawi ümbrufes waldas meid samafugune pilt. Paistis, nagu oleks ääreta Wenemaa fira ääretumad jõud koondanud. Wähemalt jaimis meie niifugufe mulje, et jeda jõudu wõimata on murba. Saagugi Sakfamaa fiin ja seal ofalifsi wõitufi, aeg tuleb, mil kõit ta jõupingutufed äärmufeni tõufewad ja fiis ifeenefst raugewad. Wenemaa lumeweermele — kümnemiljonilifele sõjawaäle — ei juuda ta lõpufitult ometi wastu panna. Nagu üle kallaste tõusnud suur wesi pühif see kõit sakslased rijudena oma teelt!

See oli mulje, mis alt paistew pilt meie peale awaldas, ja ime, sellefama mulje jaimis ka lätlaste jutufi, kui Shawli wahel Sejaru kiriku ligidale Eleja jõe kaldal (see jõgi on Ala jõe haru) maha lastfime, kus meid wõrdlemata suure lahufjega wastu wõeti, niipea kui kuulbi, et eestlased oleme ja sõjawäljal tuleme.

„Lab wakkar — lab wakkar!“ hüüti waimustatult. „Ka lab eed?“

„Lab wakkar, lab wakkar!“ wastafime meiegi ja pigisafime teretajate kätt.

Raunifse talumajasfe õomajale afudes, kogus dhtuls meie juurde hull lätlast, kes meile sõõmalaual lahkest oma nähtufi jutustasid, mis neil fifeetungiwate sakslastega lõkku põrgates olud.

„See oli midagi kohutawat, mis meie näha jaimis,“ jutustas umbes wiikümne-aastane taluperemees. „Nagu wangiõjast wallale pääfenud wangi ja mõrtfufate kari tulid nad, rüüstates, tappes, wägistades. Ei wõdi koledamat pilti olla, kui need, mis meie fifeetungijate tegudeft nägime. Näitufes see, mis minu talus fündis.“

Meie olime dhtul selleft hoolimata, et sakslaste ligidale ofelufi kõnelbi, magama läinud. Korraga kuulufime wäljas wihast koera haukumist ja sõjariistade kõlinat. Nagu püsifst lastud, kargafin ma woodift wälja. Selfamaal minutil juba

põrutati püüspäradega usse ja atende ning seinte pihta. Veel enne kui uft lahti teha jõudsin — nii väga olin ma ära lohtunud — lendas üks tugeva tõuke mõjul lahti, ja revolvriv käes, tungisid Saksa sõlbatid, ohwitser eesotsas, majasse.

„Käed püsti!“ kühendasid tulijad Saksa keeles ja ohwitser korvas jeda ka Läti keeles.

Silmapiilk nabisid kats sõlbatit minu kinni, kuna teised tubadesse tungisid. Mind kisti järgivael, nagu ma olin, due, kus umbes nelikümmend ratsanikku seisid, ja tassiti ülemuse ette.

„On su majas wenelasi?“ uuris see kaskiwalt.

„Ei ole.“

„Kas tead, kus nad siis on?“

„Ei tea!“

„Ara waleta!“

„Ma ei ole veel iial waletanud!“

„Waletad, koer! See on sinu igapäevane amet! Tunnista, kus Wene sõjawägi seisab!“

„Ei tea!“

„Ma lasen su üles puua!“

„Raste, aga mina jeda ei tea!“

„Noh, eks me näe, nõbrist ja ometi enam ei pääse. Kui palju hobuseid sul on?“

„Neli.“

„Lehmi?“

„Kümme.“

„Sigu?“

„Üheksa.“

„Lambaid?“

„Kümmekümmend.“

„Wilja?“

„Wakka jada.“

„Waletad! Sadanelikümmend — nii seisab ametlikus aruandes.“

„Aga ma olen wahapeal juba muist ära sõõnud, muist maha külwanud.“

„Kas suu, kui su käest ei küsita. 140 wakka! Näita, kus laudad ja aidad on!“

Ta wiikstas ja pimeduse püest ilmusid neli suurt weo-automobili.

Mis nüüd järgnes, on raste kirjeldada. Kuna tubadest wali küendamine kajas ja ma naise ja laste ja teenijate häda kuuldes wiha pärast otse hulluks olin minemas, lõhuti aidaküed eest ära ja hakati mu wilja autode peale laduma. Niijama toodi mu ilusad hobused tallist wälja ja aeti loomad laudast, kuna neli sõlbatit mind, revolvriv lastewal- mis, oma wahel kinni hoidsid. Umbes poole tunni pärast olid aidad ja laudad tühjad, niijama toad, kust ka iga wä- hemgi parem tarbeasi automobili peale tassiti

Kui kõik walmis oli, kajas uueste hele wile, ja autod weeresid minu warandusega wärawast wälja.

„Auf Wiederwiedersehn!“ naersid rööwliid. „Täna õnne, et me su majale veel tuld otja ei pane!“

„Ja jäh sulle veel mälestus Leelajawa ülemaedniku poolt!“ ütles ratsajalga juht ning andis mulle ratsapiitsaga üle selja, enne kui wärawast wälja kihutas.

Ja tõepoolest, nüüd alles märkasin ma, et see juht tõeste Leelajawa ülemaednikuga, kes kord Sakjamaalt siia tulnud ja mullu enne sõja tulekut äkitselt ära kadus, üks mis üks oli.

Kui ma jälle tuppa läksin, paistis mulle sealt kole häwitusepilt wastu. Kõik wiletajamad asjad olid puruks taotud ja paremad ära wiidud. Olen noorem eas rööwlijuttusid lugenud, aga niijugust häwitusepilti ma neist ei leidnud. Dige — need ei olnud ka kulturalised jaksalased! Need olid harimata rööwliid ja tundsid siis ka veel halastust, mida Sakja rööwliid ei tunne. Need on inimesenõolisid metsalised!

Saawatud sõjamehed — meie sõbrad ja liitlased, prantslased ja inglased.

Naise leidsin ma woodist minestanult — tema oli rööw- litele wastu hakanud ja siis niijuguse hoobi saanud, et meelemdistuse kaotas. Minu tütreid olid õnneks taga- kaudu lähedaske metsa saanud põgeneda, kuna teenijad tü- rukud Sakja sõlbatitega otse lahinguid olid lõõnud ja siis õnneks ka veel kergete wigastustega hädadohust pääsenud. Mina aga olin waranduse poolest peaaegu kerjajaks tehtud.“

Nõnda Läti talumiku jutustus.

Teiste jutustusid ei olnud wähem lohutawad. Igal pool jamašugune rööwimine, purustamine, häwitamine, isegi tapmine ja põletamine.

Ja ime, peaaegu igakõs neist jutustajatest oli Sakja sõjawäes kedagi ära tundnud, kes enne mõnes Kuramaa mõisas mõne parema ameti peal olnud ja nüüd teisi juhtis, jekt et ta kohaliski olusid tundis. Nii karawindlalt on Sakja rööwliid oma sõjakäitu ju aastate kaupa ette walmistanud!

Järgmisel päewal käisime neuu Marvere seltsis mitmel pool ise oma filmaga neid ruiuhunikuid vaatamas, mis jaksalased Läti talumajadesie olid järele jätnud. Kui kurwad nähtused olid need! See muudu nii jõukas ja edenenuid maa- nurk oli täis kõige ruiuwamat kurbtust, kuid ometi täis usku lõpuliitu wõidu sisse, täis wantumata lootust, et neid rööwliid enam kaugemale tulla ei lasta. Ja tõeste, aasta- kümneid kulub nende haawade arstimiseks, mis sõda seal on lõõnud.

Kolmandal päewal wõtsime jälle lennuki peal istet, ja kõige palawamate soowide jõubel pöörasin ma lennukinaa kodu pole. Pilt ja hädadohtlik teekond oli meid nii wäsitatud, et hädaste tarwis oli pikemat aega puhata. Ja kus oli see parem, kui kallid kodulinnas?!

üle lehwisime wäitlasele, aga kenast Wiitawist, mille nimi Läti keeles Leelawa on, üle lendasime juurlinnast Riiaist, mis laialipillatult Wainajõe liiwastel kallastel seisab

Peigmees ja pruut kudrutavad õrnalt üksteisega toas. Peigmees on pruudi sametipehmet põste juba sagedaste suudelnud ja vajutab nüüd pika ja palava mufu otse huultele. Kirdisest suudlemisest hinge tagasi õnnimates ütleb pruut:

„Robert, tõuta mulle üht asja!“

„Inglite, ja tead väga hästi, et kõik sinu soovid täidan.“

„Tõuta mulle, et kui me naine ja mees oleme, ja enam fibulat ei söö!“

ja oma lugemata wabrikuforninatest palju suitsu üles ajab, üle lendamine Liivimaa Schweitsist — Segewoldist —, üle wäitejast Wõnnust, Wolmarist ja Walgast, üle Wiljandist, üle Raplast. Kohila paberwabriku kohal, mille ees kiitri abil teiste seas wana tuttawa Jürise kübarat keerutamas ära tundsin (wististe oli ta konjakilõhna nuusutanud), kargas neiu Mawere korraga mu kuuewarikaske kinni ja raputas seda nii ägedaste, et ma tahtmatalt silmad üles tõstsin.

„Jüri!“ hüüdis ta ja näitas näpuga põhja poole.

„Kas ei ole see Tallinn wõi mis?“

Mina ei wastanud selle peale midagi. Olin selle üle päris nukker.

„Kas teie siis ei rõdumustagi?“ küsis tema soojalt.

„Ei!“

„Aga miks? Ei tunne kojuminetu üle rõdmu?“

„Ei tea, mis rõdmu peab inimene siis tundma, kui ta teab, et jälle üksi jääb!“ wastasin mina olasi kehitates.

„No nüüd on walge wäljas!“ hüüdis neiu Mawere wallatult. „Mete teie ka eht jäätaru. Kudas üksi?“

„No muidugi. Teie seltsis oli nii hea reifida ja olla, nüüd mine jälle oma üksteisega lambrisje — ei, seda ma wälja ei kannata!“

„Kas teie siis minu selts nii wäga meelbis?“ küsis tema naeratades.

„Ja kudus weel! Ma tundsin enda teie ligidal nii õnnelikult olewat, ja nüüd jää jälle üksteisega!“

„Peab see siis nii olema?“

„Neiu Mawere?“

Mina waatafin temale otsa, tema waatas minule otsa, minu pilk oli nii küsiw ja tema pilk kiirgas nii isekarikult.

„Anna?“

„Jüri?“

Ei tea isegi, kudus see tuli: kas wõttis tema minu kaela ümbert kinni, wõi olin mina see, kes tema ümbert kinni kahmas, aga fakt on — mu huuled wiibisid korraga tema huultel ja sojastasid pärast pikka palawat mufu:

„Anna, ma armastan sind!“

„Ja mina sind weel enam, Jüri!“ tuli niisama õnnelik wastus.

Korraga kuulsus suur ragin.

Kohtudes lastime üksteise ümbert lahti.

Õnnetuhinas olin ma lennuki tüürimise hoopis ära unustanud ja see oli wahel ajal juba õige madalale wajunud ning riivas juba Nõmme puulatu.

Krapsti! tüürisin ma ta jälle pigut kõrgemale ja juba mõne minuti pärast lehwisime peegliselge ülemiste järwe kohal. Paar minutit hiljem panin mootori seisma ja nagu wadisew kinnuke kugles meie lennut Linda kiwi ligidale murule maha. Meie olime õnnelikult jälle koju jõudnud.

* * *

Jääb järele weel ainult mõni sõnake ütelda.

Kuigi „Meie Mats“ minu kirjelbusega igatord ja iga-tahes täieste ndus ei olnud, sest et see wahetewahel wähem huwitust pakkus, ometi olen ma oma ülesande läbi wiinud ja, mis peaaigi, ise selle juures õnnelikult saanud. Minewal pühapäewal pani papp meid neiu Mawerega paari.

Surmasõlme Jüri.

Praostiherra jutul.

Kirikumõisa uksest astub Hans Alewit sisse, ise õige lõbusas tujus.

„Tere, praostiherra!“

„Tere, tere, mu armas!“

„Ma tuln lapse nime kirjutama.“

„So, so, wäga hea,“ ütles praostiherra ja hakkas kirjutama. „Millal sündinud?“ küsis ta Hansult. „Ah, millal sündinud,“ kratsib Hans tuklatagust ja katsub meelbe tuletada. „Noh, oli just nädal enne jaanipäewa, teispäewa õhtul, esimese kuke laulu ajal, kui Mari hädaldama hakkas, poisijõmpikas tegi juba häält siis, kui sulane Peeter pastlaid jalga ajas . . .“

„ . . . Küllalt, küllalt,“ ütles praost, käega tõrjudes, „ma tahan kuupäewa teada saada.“

„Õpetajaherral ju ikka tähtsamat on, eks waatame järele,“ jorutas Hans edasi.

Waadati järele ja leiti, et nädal enne Jaanipäewa 16. kuupäew oli.

„Kuda nimi saab?“ küsis praost edasi.

„Ah, kuda nimi saab,“ kordab Hans jälle segajets minnes. „Hommikul, enne kui ma linna sõitsin warru wiina tooma, ütles naine mulle küll, et poisi nimi . . . nimi . . . nimi . . . ah, mis ta nüüd oli . . . Kur . . .“

„Wahest ehk Hans, su oma nimi?“ küsis praost.

„Ei, minu nimi see küll ei olnud, aga ikka nii peenemat sorti, nagu mõisa walitsejal umbes on . . .“

„Walitseja nimi on Friedrich Wilhelm Otto Bernhard Gottfried,“ ütles praost.

„Ah, üks seda moodi ikka wist oli,“ wastas Hans õige

pahaselt. „Tühi lah, naiste tahtmist Praostiherra, pange ise ilus nimi, teil on neid seal raamatus küllalt.“

„Ei, see on ikka wanemate asi, wastas praost püha tõsidusega.“

„Noh, siis eks wiruta Tõnu“, ütles Hans ja lõi käega.

Sulg krabises ja praost kirjutas ristmise raamatusse „Wiruta Tõnu Alewit“.

Nastad on mööda. Wana praost puhkab furnuaial pärnade all, poeg on juba õpetaja. Ka wana Hans on manalasse kolunud esi-isade juure, aga poeg Wiruta Tõnu tuleb leeri.

Poisja üles kirjutades, hüüab kõster kõiki nimepidi ette. Korraga tuleb järg Alewita juure.

„Wiruta Tõnu Alewit“ hüüab kõster ja wastuseks kostab suur naeru lagin, kuna Tõnu, nagu teda ainult kodu hüüti, astub argelt teiste poiste seast kõstri laua juure.

„Kuda sind kodu hüütakse,“ küsib kõster.

„Tõnu,“ wastab pois.

„Aga kiriku raamatus on Wiruta Tõnu,“ wastab kõster.

„Seda ma ei tea,“ wastab Tõnu ja tahab tagasi minna.

„Pea, pea,“ hüüab kõster. „Lae mulle üks salm, mida ja ostad.“

„Ma ei osta peast lugeda,“ kogeldab Tõnu.

„Noh, kas sa mitte midagi peast ei osta,“ nõuab kõster edasi.

„Ühe oskan, aga see ikka siin ei lähe,“ kogeldab Tõnu weel enam.

„Noh, lae käia,“ sunnib kõster.

Tõnu algab wärisewa häälega:

„Jsa ei annud emal armu,

Riskus tihti tema karwu . . .“

„ . . . Pea, pea, lontrus,“ kisendas kõster, suure naeru lagina seas, „mis ja, tola, loed!“

„Enam ma ei oslagi,“ wastas Tõnu ja pugest teiste hulka.

„Sinu wirutan ma kohe leerist wälja,“ ütles kõster ja hakkas teisa edasi kirjutama.

Ja Wiruta Tõnu Alewit on praegu alles leerimata.

Humoristika.

Nägemata.

Juutide wana-aegsetest muinasjuttudest. Mart-Wan.

Kui rabbi*) Asja kuulda sai, et tema armsam õpilane Samuel naist tahab wõtta, siis annetas ta temale pulma-kingiks hõbe tubakatoosi ja ütles:

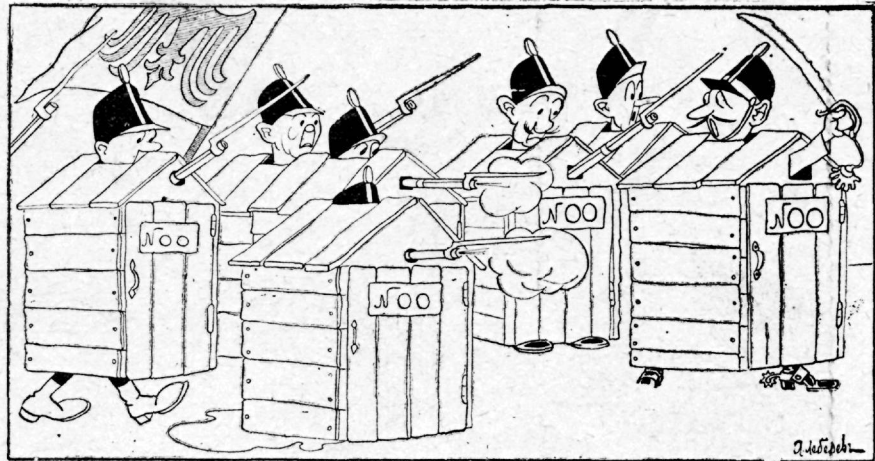
„Sina oled minu kõige armsam õpilane ja minu uhtus, ja sellepärast tahan ma sulle iseäranis wäärtuslike pulma-kingi anda. Tarwita seda pulbrit ainult kõige kibedama wadjuse puhul. Selles tubakatoosis on imetegew segu, mille saladuse ma oma ausatelt eswanematelt sain: kes seda pulbrit nuusutab, see muutub nägemataks. Wõta seda pulbrit kõigest paar kiibest, muidu wõid päriselt ära kaduda.“

Samuel tänas õpetajat, jättis jumalaga ja läks.

Raua ei olnud rabbi Asja enam oma õpilastest teateid saanud. Kord wõttis ta nõiapeegli, mis tale niijama ka õndsatelet eswanematelt päranduseks langenud ja kõike seda näitas, mis ta omanik iganes aga soowis. Ja rabbi Asja nägi, et tema õpilane oma noore naisega elust löbu maitseb ja nad mõlemad täis õnnejowastust on.

Aeg weeres. Kord wõttis rabbi Asja uueste oma nõiapeegli wälja ja nägi, et tema õpilase naine enam endine

*) rabbi — õpetaja.

Austria sõjawägi uutes koleraohastes sõjamundrites.

tuife ei ole, waid oma meest igatepidi piinab, teda sunnib, sõimab ja oma wäitse tuhwliga ifegi teda pähe peksab.

Juhtus ka nii, et rabbi Asja oma õpilast nõiapeegliks ei saanud näha, siis mõistis ta, et see pulbrit on nuusutanud, et mõneks ajaks oma falli teisepoole filmist kaduda. Kui aga õpilane Samuel jälle peegliks ilmus, siis nägi ta halatsemise-wäärt wilets wälja, ja rabbi Asjal oli selge, et õpilase naine oma mehele päris ristiks kaelas on.

Wimaks tegi rabbi Asja otsuseks oma õpilast waatama minna, kuigi see suurte raskustega ühenduses seisis, sest elatunud õpetajal tuli kauge teekond jalge alla wõtta, enne kui sinna linna jõuab, kus tema õpilane elab. Kuid armastus Samueli wastu wõitis kõik need takistused, ja rabbi Asja ajus teele.

Ta oli kindel, et oma õpilase wiletsuses ees leiab ja et ta wäga raske perekonna tiili tunnistajaks saab olla, kuid selgus, et rauga aimdused tõeks ei läinud.

Samuel wõttis oma õpetaja lahtiste kätega wastu ja oli nähtawaste üllatõubas meeleolus.

„Õpetaja!“ hüüdis ta, „eluilmaški ei unusta ma sinu heategu.“

Rabbi Asja oli kangeste imestanud ja küsis kohmetult:

„Heategu? Misfugust? Sa olid ju hirmsas hädas — Sinu abielu ei olnud õnnelik. Ma tean seda, kuid oma kõigesuuremats kahjatuses ei olnud mul wõimalik sulle selles asjas abiks olla. Näiid tuln ma, et sind kudagi moodi aidata, mõnda nõu anda, sest ma nägin oma nõiapeegli, et sa wäga raskete kannatada saad.“

„Õpetaja! Sina ütfinda päästsid mind!“

„Aga kudast nii?“

„Kord, kui naine iseäranis kangeste mind näägutas, otsustasin ma tema nähes pulbrit wõtta, kuid ta kiskus tubakatoosi mu sõrmede wahelt ja hakkas karjuma: „Sa pead mulle üttelema, mis pulber see on?“ Ja mul sähwas algupärane mõte peast läbi. Ma ütlesin tale: „See pulber teeb ilusaks ja jäädawalt noorusewärskeks.“ Ja ta hakkas pulbrit ahnelt ninasse toppima ja, nagu näed, kadus igaweste.“

Waat' kus alles telefon.

Raupmees kõneleb oftjaga.

„Ah, teil on kohe siin kaupluses telefon?“

„Kudas muidu, kudast muidu. Kudas wõib ärtimees nüüdsel ajal ilma telefonita läbi saada? Ja telefon on mul eht esimene sort, mitte sühutene klaperlast nagu teistel.“

„Mis moodi see siis nii on? Ets telefonid ole kõik ühesugused.“

„Olge ikka! Minu telefoniga wõib kõiki keeli rääkida, niihästi Wene, Prantsuse kui ka Inglise keelt!“

Saksa, Austria ja Lürgi wõidupidu.

Maad maata inimestele!

„Näh, rääkisid ikka teised, et riigivolikogu maad ei suuda muretseda! Aga ega ole ühti! Nää, meie rahwa esitaja oli üks esimestest, kes riigivolikogus maad ei unustanud!“

„Roh, kas antakse?“

„Mine tea kas nüüd kõigile just antakse, aga ta ise ostis minewa nädal juba teise talukoja!“

Logikalik.

„Mis teil täna wiga on, herra Lehtsaar, niisugune tufane nägu, otsekui oleksite kümnetuhande rubla eest wõiduloosist ostnud ja mitte ainuüksi wõitu saanud?“

„Oh, ärge rääkige, see oleks veel kergem olnud kanda. Aga mul on nii kange hambawalu, et päris pööraseks tahab teha!“

„Mis? Teil walutawad hambad? Ja te kurdate? Otse õnne soowida wõib ju teile!“

„Mis? Teie tahate minule fessel puhul õnne soowida, et mul hambad walutawad?“

„Aga kudas muidu? Kui neljakümne aastasel veel hambad walutawad, siis tähendab, et tal neid veel on. Waadake meie noortsugu — lõik ilma hammasteta?“

Ülestigine juhatus.

Saigetoast wälja astudes ütles arst haige naisele:
„Teie mees peab paar päewa täielikus rahus mööda saatma, ta ei tohi midagi lugeda, kirjutada ega mõelda.“
„Roh, arstiherra, seda ta juba teeb nii kui nii iga päew.“

Südame põhjast.

Naie: „Midagi hullu juba! Need luti kad jõwad mu täna õõjel wiimaks hoopis ära!“

Mees: „Di, kui tore oleks!“

Cestujulik fofaraamat

on praegusel kallil ajal meie pereemadele wäga tarwilik. Terwisliised, maitswad, odawad toidud. Hind 70 kop. „Teaduse“ kirjastus, Tallinnas.

Meie Matsi järgmine (45.) sõjanummer ilmub 27. juunil.

== Rahwa ajakiri „Meie Mats“ ==

Tellimiste wasuwõtmine teise pooleaasta peale — 1. juulist 31. detsembrini 1915. — awatud.

Biltidega ilustatud ajakiri igapähele. Päewasiundmused piltides ja kirjeldustes, niijästi tõe-, nalja- kui ka pilketoonil. Sõjast praegusel ajal põnewad sõjajutud ja -pildid; Cesti sõjameeste kirjad sõja-wäljalt ja nende pildid; lood salakuulajatest, maa- ja mere sõjast, õhusõjast ja weelalusest sõjast, sõja-kangelastest ja -ajaloost. Tabawad pilkepildid. Lõbusat naeru sünnitawad naljapildid j. n. e. j. n. e.

Meie Matsi aastatellijad saawad hinnata kaasa:

Seinakalender 1915. Teaduse tähtsamat 1915. a. — 15 f. Tallinna linna plaan — 25 f. 6 ja 7 Moosese raamat — 2 r. Elutuugi awaldused — 60 f. Seitse liiduriigi hümnused — 40 f. Kodune kott — 1 r.

Raasanded, wäljaarwatud seni veel ilumata „Seitse liiduriigi hümnused.“ saadetakse tohe peale tellimiseraha kättesaamist ära. Kuudewiisi tellijad saawad raasanded osakaupa.

Tellimise hind kätte saatmisega pooles aastas 2 rbl. 30 f., 3 kuu eest 1 r. 20 f. Toimetusest ise ära wiies pooles aastas 1 r. 80 f. 3 kuu eest 90 f. Üksiku numbril hind 10 kop.

Tellimise aadress wäljastel tellijatele: г. Ревель, редакция журнала „Мейе Матсъ“.

N. B. Üksikute numbrite ostjad palume lahkest tõehele panna, et neile ostmisel mõnda teist „Meie Matsi“ nime- ja kujulist lehte meie lehe asemel kätte ei pistetaks.

Лозв. воен. цензурою. Wasutaw toimetaja Jakob Jaason. Wäljaandja J. Muni. M. Schiffer'i trükk, Tallinnas

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR